

LUSTGÅRDEN

2012

Kenrokuen-trädgården i Kanazawa. En av Japans vackraste trädgårdar

LÅNGRESAN 2011

Bland tempelträdgårdar och berg i Japan

Text & foto: Sten Ridderlöf

Sju tidszoner österut från Sverige och ungefär på Cyperns breddgrad tillbringade 28 medlemmar i föreningen andra hälften av oktober 2011 med att besöka ett dussin av Japans tempelträdgårdar, göra bergsbestigningar i några av landets dendrologiskt intressanta fjäll samt besöka tre välkända botaniska trädgårdar.

Organisatör och reseledare var Sten Ridderlöf.

Lyckad resa trots förhinder

Föreningens resa till Japan började minst sagt motigt då den kraftiga jordbävningen med tsunamin allvarligt störde förberedelserna. Planeringen fortsatte dock även om alternativa resvägar övervägdes.

Färden startade i norra Japan och avslutades i södra för att följa höstfärgerna. Allt från kyliga bergstoppar till skogar i varmt tempererade områden besöktes.

Trädgårdar i Tokyos centrum

Emiko Sakaoka ledde besökarna i Koishikawa botaniska trädgård. Den 16 hektar stora anläggningen som också hyser ett arboretum med 1400 fullt härdiga arter

av lignoser, inbjöd till sköna promenader.

Koishikawa botaniska trädgård grundades för 325 år sedan som en apoteks-trädgård och administreras av Tokyo universitet. Inriktningen är vildinsamlade växter från Japan, Korea, Taiwan och Kina.

Här finns stora välvuxna träd vars dimensioner sällan eller aldrig skådats i Europa. Förutom de goda växtförutsättningarna, är förklaringen den att Koishikawa är Japans äldsta botaniska trädgård, därtill landets "Main Garden". Här finns en allé av japansk lönn *Acer palmatum*, planterad när trädgården grundades och även ett stort honträd av *Ginkgo biloba* med riklig frösättning samt 15 till 20 m höga japanska mag-

nolior *Magnolia kobus* och än högre junimagnolior *M. obovata*. Samlingen japanska lönnar imponerade, t. ex. djävulslönn *Acer diabolicum*, fagerlönn *A. sieboldianum*, tokyolönn *A. buergerianum*, den till *A. palmatum* närstående *A. amoenum* och rostlönn *A. rufinerve*. En magnifik katsura *Cercidiphyllum magnificum* – en bjässe på ungefär 25 m – sågs.

Rikugien trädgården

Därefter besöktes en landskapsträdgård i centrala Tokyo – Rikugien Garden. Den anlades runt år 1700 och anses tillhöra Tokyos förnämsta promenadträdgårdar. Runt en stor damm fick dåtidens besökare under ett par timmar i långsamt takt njuta av en lugn och estetisk miljö. Här såg vi på nära håll trädgårdsmästarnas minutiösa ansning av de japanska tallarna, i första hand japansk svarttall *Pinus thunbergii*. Varje barrknippe mönstrades och de som störde trädets form glesades ut. Denna s.k. needle grooming förekom

Mitt i miljonstaden Tokyos centrum finns plats för stillsamma promenader i väl ansad natur. Här i Hamarikyu trädgården.

i stort sett i varje besökt trädgård.

Meiji jingu Shrine

En grön oas i Tokyos mitt Meiji Shrine skapades under 1910- och 20-talen då 70 hektar avsattes till kejsare Meiji och hans hustrus ära. Runt templet finns en skog, mestadels vintergröna träd med omkring 365 arter som donerats av landets medborgare. Dimensionerna på stammarna av kryptomeria vid ingången till det inre tempelområdet är imponerande.

Därefter besöktes en vacker anrik, urban trädgård, Hamarikyu Gardens. Det är en allmän park för kontemplation och promenader runt en vackert formad damm kantad av tehus. En lugn oas gränsande till de nya affärskvarteren.

Trädgården anlades av en shogun på 1600-talet för jakt och fiske. Dammen drar än idag till sig sträckande sjöfågel och vattnet, som är en uppdämd vik av Stilla havet, är fiskrikt. Stillheten, blomsterängarna, de utsökt formade tallarna och de harmoniskt sluttande kullarna bidrar till harmonin i trädgården. Ett mer än hundraårigt blåregn- *Wisteria floribunda* spec. har här nästan spräckt en pergola av kraftigt järn.

Acer amoenum Moss garden Kyoto.

Sendai-området – en betydelsefull botanisk trädgård

Sju månader före vårt besök hade ett av världens kraftigaste jordskalv inträffat i havet utanför Sendai på norra Honshu. Som en av de första besökande turistgrupperna efter katastrofen blev vi en del i en efterlängtd normalisering.

Målet här var att vandra i den artrika naturen i bergsmassiven runt Mt Zao och besöka skärgården i Matushima-bukten.

Värdar här var från Tohoku botaniska trädgård. Professor Mitsuo Suzuki med assisterande professor Koji Yonekura guidade oss. Den senare taxonom, den förra en erfaren, informativ, och snart pensionerad chef för trädgården.

Besöket inleddes med en föreläsning om områdets botaniska kvaliteter.

Trädgården hade sedan 1600-talet tillhört feodala länsherrar som bevarat naturen tämligen intakt. I området finns flera floratyper och reliktskogar. Här möter sydliga vintergröna träd på deras nordligaste utpost den nordjapanska floran. I dalgångar och på ravinsidor finner man ekarter från varmt tempererade områden som *Quercus acuta*, *Q. glauca*, *Q. myrsinaefolia* och *Q. salicina* samt lagerväxterna *Machilus thunbergii* och den kamferträdliknande *Neolitsea sericea*. Den likaledes värmeälskande aralian *Fatsia japonica*, sprider sig aktivt, sannolikt tack vare de senaste decenniernas klimatuppvärmning.

Vid två tillfällen har an-

talet växande träd över en viss dimension i trädgården räknats. Undersökningen har visat att de dominerande barrträden i fallande ordning är japansk tall *Pinus densiflora*, ädelgranen ("momigranen") *Abies firma* och kryptomeria *Cryptomeria japonica*. Den senare är införd från södra Japan som värdefullt timmerträd. Några individer på platsen mäter 44 m och är mer än 350 år. Genom självsådd är kryptomeria nu trädgårdens tredje vanligaste träd.

Bland lövträden ligger

kastanjen *Castanea crenata*, avenboken *Carpinus laxiflora* och den japanska eken *Quercus serrata* i topp. Den senare är på frammarsch medan japansk tall inte når samma andel som ett halvsekel tidigare. Ett vanligt träd är juni-magnolian *Magnolia obovata*. Här och var i bergsslutningarna väster om Sendai stack deras stora gulfärgade blad ut från omgivningen.

Efter föreläsningen gavs tid till studier i trädgården och i naturen. På kort stund kunde man observera alla nämnda arter utom några av

de varmttempererade ekarna. Medeltemperaturen här per år är 10,9°C. Den högsta är 23,7°C/mån i augusti och lägsta -0,6°C i januari; nederbörden uppgår till 1200 mm/år. Sparsamt med snö förekommer mellan december och mitten av mars. Som tjockast är snötäcket ca 20 cm.

Skärgårdslandskap

Kuststaden Matsushima är en idyllisk semesterort omgiven av hundratals stora och små öar. Skärgården här anses vara en av de tre vack-

Typisk ö i Matsushima-bukten. De nära 200 öarna dämpade tsunamins effekter på kusten innanför.

raste platserna i Japan. En båttur ingick i programmet och dessförinnan ett besök i ett zenbuddistiskt tempel med anor från 800-talet.

Fartyget kryssade i en skärgård av branta öar med japansk svart- och rödtall (*Pinus thunbergii* och *P. densiflora*). Det var som att befinna sig mitt i en japansk tuschteckning.

Jizo-berget på norra Honshu

Mt Zao är ett vulkaniskt aktivt bergsområde med sjöar och med toppar upp till 1800 m. Det ligger väster om Sendai ungefär mitt emellan Japanska sjön och Stilla havet.

För att komma upp på Mt Jizo tar man en kabinbana

och därefter en sittlift. Denna halvtimmesfärd var instruktiv. Från basstationen till liftens slutstation förvandlades landskapet från sensommar till senhöst. Klimatstatistik visar att varje 100-meters förflyttning i höjddled motsvarar 0,55°C lägre månadsmedeltemperatur¹.

Det som i första hand bestämmer vegetationen är temperaturen. Nederbörden spelar en mindre roll.

Den kalla strömmen i Stilla

Bilden är tagen från linbanan Zao Ropeway på väg till fjälltoppen Mt Jizo.

Dvärgtallen *Pinus pumila* hybridiserad med den japanska tallen *Pinus parviflora* var. *pentaphylla*. Fotot taget på Mt Jizo 1700 m.ö.h.

havet sänker temperaturen här jämfört med kusten vid Japanska sjön. Detta skapar två klimattyper där Mt Zao-massivet påverkas av Stilla havsklimatet¹. Vintertid är snötäcket minst en meter och snön ligger kvar till i slutet på april. På senare år har det blivit varmare, särskilt tydligt på vårarna (Suzuki, muntl. okt. 2011).

Liftransportern och en kortare bergsbestigning innebar en höjdskillnad på drygt 800 m vilket motsvarar en sänkt temperatur på omkring fyra grader. Vid basstationen var det +7°C. På toppen drygt 1700 m.ö.h.

Trädgården från edoperioden vid slottet Nijo i centrala Kyoto.

var det betydligt svalare och alla lövfällande träd och buskar hade släppt sina blad, medan det var sommargrönt vid basstationen. Däremellan

kunde vi från liftstolarna, beskåda en mosaik av färger varierande från buteljgrönt, smörgult till orange, karminrött och brunt. Vitt notera-

Ginkgo och japansk lönn i uppseendeväckande höstfärger nära Kongobuji-templet Mt Koya.

des, som nyfallen snö på högre fjälltoppar.

Zonindelningen av trädfloran är påtaglig även om det inte var lätt att identifiera arterna. Från basstationen till ca 1000-1200 m.ö.h. dominerade lövskogen med enstaka barrinslag, främst japansk hemlock *Tsuga diversifolia* och japansk tuja *Thuja standishii*. Överståndarna är vanligen ek, i första hand japansk ek *Quercus serrata*, som för övrigt dignande av ekollon

och japansk mongolek *Q. mongolica* ssp. *crispula* (syn. *Q. crispula*). Från luften gav dessa ett rödbrunt intryck medan björkarna, främst kamtjatkabjörk *Betula ermannii*, lyste klart gula. Här och var kunde enstaka junimag-nolior *Magnolia obovata* och något exemplar av kastanjen *Castanea crenata* skymtas. Avlö-vade, men rikt bärande lysande röda frukter, avslöjade sig de talrika japanska rönnarna *Sorbus commixta* sig. De förekom ända till toppen, men ju högre upp desto mer dvärgartade. Detta av lövskogsdomine-rade område är mycket artrikt och väl komponerat, dvs knappt ens fläckvis enahanda. Där-

till en rik undervegetation med diverse lönnar, flera olvonarter, bambu m.m.

Över 1200-metersnivån blir barrträden vanligare och lövinslaget mindre. Där intog aomorigranen *Abies mariesii* huvudrollen tillsammans med boken *Fagus crenata*. Kamtjatkabjörken hängde kvar men var avlövad liksom övriga lövträd. Här syn-tes bokstammar och mörk-gröna granar och tallar som japansk tall *Pinus parviflora* och den nordjapanska hemlocken. Vid 1500 till 1600 m blir vegetationen buskartad. De fåtaliga aomorigranarna här kan inte nomineras till några skönhetspris.

Utomordentligt vackra dvärgtallar *Pinus pumila* träder in i de andras ställe. Trots ett hårt vindutsatt och bistert vid drygt 1700 m.ö.h. ger de cirka två m höga, mestadels krypande buskar-na ett friskt intryck med sina nästan stålblå barrknippen, vridna grenar och brungrå kottar.

Vår ledsagare, doktor Koji Yonekura, undersökte kottarna på flera tallar och berättade att på denna fjäll-topp finns ett stort inslag av hybrider mellan *Pinus pumila* och *P. parviflora* var. *pentaphylla*, förutom den rena arten *P. pumila*. Efter examination skänkte han oss fröer från både hybriden och den rena

Gyllene paviljongens tempel i Kyoto.

arten.

Fjälltoppen på ca 1675 till 1715 m höjd över havet är ett Eldorado för dendrologer. Här vandrar man i en låg buskridå med många vackra lignoser och med 360-gra-der utsikt över omgivande fjällvärld. Tyvärr hade mattorna av guldlönn *Acer tschonoskii* var. *australe* redan tappat sina löv. Förutom tallarna, radade täta buskage upp sig av fujirododendron *Rhododendron brachycarpum*, japansk idegran *Taxus cuspidata*, här av den småbladiga varieteten *nana*, de vackra järnekarna *Ilex crenata* med svarta bär och *Ilex sugerokii* var. *brevipedunculata* med röda bär. På stigen i busk-markerna lyste den höst-blommande snittgentianen *Gentiana triflora* intensivt

blå och längs kanten drygt meterhöga syrenhortensior *Hydrangea paniculata* med re-jåla fröställningar och några fortfarande med smutsrosa blommor.

Som överståndare vid trädgränsen står aomori-granen, men även ett fåtal 100-åriga japanska tallar, vilka sannolikt gett upphov till tallhybriden. Dessa relik-tred var både resliga, raka och grovstammiga, helt olika den andra, krypande föräld-raarten. Vissa lönnar hade här inte släppt löven utan glödde i rött och guld. Bland dem identifierades solfjä-derslönn *Acer japonicum*, fagerlönn *A. sieboldianum*, japansk lönn *A. palmatum*, guldlönn *A. tschonoskii* och japansk strimlönn *A. capil-lipes*. Bland övriga lignoser

noterades klockbusken *Enkianthus campanulatus*, några ekar - här mestadels som buskar - japansk ek och den storbladigare japansk mongol-eken samt olvonorterna japanskt gaffelolvon *Viburnum furcatum*, sargentolvon *V. sargentii* och *V. wrightii*. Detta axplock av dekorativa, vedartade växter borde utan prut kunna planteras i vilken parkmiljö som helst i södra Sverige.

Nikko nationalpark

Första stoppet här var Toshogu Shrine, Japans mest dekorerade shintoistiska helgedom och mausoleum för shogunen Tokugawa. Den enkelhet som annars kännetecknar landets arkitektoniska stil är här bytt mot oräkneliga träsniderier täckta med bladguld.

Utsökta tempelträdgårdar i Kyoto

Gruppen besökte fem tempelträdgårdar i Kyoto och den dagen utnämndes till "estetikens dag". De var genomgående eleganta och intresseväckande.

Kiyomizu-templet

ligger i östra Kyoto och grundades år 780 av en sekt i den äldsta skolan av japansk buddism. Från byggnaderna har man en hänförande utsikt över omgivningarna.

Slottet Nijo

Trädgården vid detta slott har en damm med tre öar och ett stort antal omsorgsfullt placerade stenblock samt figurklippa tallar. Varje del i trädgården symboliserar innehållet i myter där öarna öster om fastlandet befolkas av odödliga kvinnor och män.

I nordvästra Kyoto besöktes de tre trädgårdar som anses tillhöra de främsta i Japan.

Saihoji templet - Mossträdgården

Detta är en zenbuddistisk trädgård, ägd av munkar och med världsarvstatus. Vid sidan av tempelbyggnaden ligger en annorlunda och naturnära trädgård. Runt en hjärtformad damm vandrar besökarna under tystnad på en smal stig av mossa. Vattnet, mossan och träden skapar en lugn atmosfär. Området sköts minutiöst, inte minst de ca 120 mossarter, varieteter och sorter som är trädgårdens golv.

Munkarna har tvingats ransonera antalet gäster och numera måste alla i god tid registrera sig och ansöka om tillstånd för ett besök.

Gyllene templet

Kinkakuji eller Gyllene paviljongens tempel är ett berömt buddhistiskt tempel

där paviljongen är täckt med bladguld. Den är byggd i sydkinesisk stil nära en damm. Byggnaden tillkom 1397 men brändes ner av en psykiskt störd munk år 1950 och återuppbyggdes 1955. Kinkakuji är en del av det Kyoto som finns med på världsarvslistan.

Ryoanji tempelträdgård

Denna symbolmättade zen-trädgård är utformad som en "dry landscape garden". Det är omtvistat när denna, en av världens mest besökta trädgårdar, färdigställdes och av vem. Man antar att det skedde i slutet av 1400-talet. I den lilla rektangulära trädgården på 340 m² är 15 stenblock placerade i grupper från två till fem. Dessa är omgivna av krattat, vitt grus. Från alla sittplatser på verandan kan högst 14 stenblock ses samtidigt. Kompositionen har getts flera tolkningar. Den enklaste och kanske troligaste är att betraktaren ska öppna sig för meditation.

De japanska tempelträdgårdarnas växtmaterial är sparsmakat i motsats till landets ymniga och artrika vilda flora. Även trädgårdsattributen som t.ex. broarna är mindre framträdande. De är oftast enkla, naturligt färgade eller av sten och med en konstruktion som sällan sticker ut.

På programmet stod nu ett besök i halvmiljonstaden Kanazawa på huvudön Honsu. Klimatet här är tempererat och nederbördsrikt, 2600 mm/år. I Kanazawa finns en av Japans vackraste tempelträdgårdar och flera intressanta samurajträdgårdar.

Samuraj House

Denna trädgård tillhörde en gång familjen Nomura och består av en liten byggnad med en, "fickträdgård". Bland konnässörerna anses den tillhöra Japans tio-i-toppträdgårdar. Den koncentrerade och symbol-

rika vattendelen är särskilt tilltalande.

Kenrokuen trädgården

I många tycke är denna trädgård den mest stor-slagna, estetiskt utformade och varierade som gruppen besökte. Kenrokuen omfattar elva hektar. Den är en landskapsträdgård från edoperioden och anlagd för rogivande promenader. Den utvecklades på 1620-talet, förstördes i en brand 1759, restaurerades och öppnades åter för allmänheten 1874. Till skillnad från flertalet andra japanska trädgårdar

är den rikt planterad med bortåt 9000 träd av 183 arter. Här finns Japans äldsta springbrunn med naturligt vattentryck, en stenlykta på två svängda ben föreställande ett stränginstrument, ett vattenfall, en pagod och ett gammalt tehus. Stenlyktan används som symbol både för staden Kanazawa och trädgården.

Mt Koya och Korakuen trädgård - två japanska pärlor

Programmets nästa mål var Mt Koya med Kongobuji templet som är säte för

Trädgården i Kongobuji Temple där stenblockens placering inspirerar till meditativa tankar.

Shingon-buddism. Från en veranda ser man en överväldigande vacker "dry rock garden" som mäter 2340 m². På den vita sanden har 140 granitblock placerats så att de ska föreställa två drakar som lämnar molnen för att skydda templet.

Vi besökte därefter Okayama som hyser ytterligare en av de tre vackraste trädgårdarna i Japan – Korakuen Garden. Trots sitt ursprung från sent 1600-tal är den till synes modernt formad med stora öppna gräsytor, låga buskar, kullar, dammar med böljande strandlinjer och slingrande promenadvägar. Anläggningen är cirka 13 hektar. Det böljande landskapet bjuder på en härlig utsikt där omgivningen infogas i sceneriet.

Ön Shikoku – upplevelser bortom allfartsvägarna
Tanken med att besöka den sydliga huvudön Shikoku, var den delvis annorlunda floran. Här finns också en av Japans mest ansedda botaniska trädgårdar, Makino botaniska trädgård i Kochi.

Dr. Kazumi Fujikawa mötte oss och under hennes ledning företogs en rundvandring i trädgården som ligger på berget Godaisen.

Trädgården grundades 1958 av Tomitaro Makino som japanerna kallar "Father

of Japanese Botany". Till Makinos livsgärning hör bland annat hans taxonomiska forskning där han beskrivit över 2500 planter inkl 1000 nya arter och 1500 varieteter.

Trädgården som bär hans signum är specialiserad på japanska rhododendron och lönnar samt Shikokus flora. Till upplevelsorna här hörde synen av den vackra rostlönnen *Acer rufinerve* med röda bladskåft och en höstfärg som mer än väl rättfärdigar dess svenska namn samt en välvuxen kejsarek *Quercus dentata* med perfekta, jättelika blad och mogna ekollon. Bland trädgårdens alla körbärsarter stod en ut för sin vita höstblomning, glansiga blad och ovanliga stamfärg påminnande om en skenkamelia, nämligen *Prunus zippeliana*. Denna vintergröna storvuxna art finner vi i havsnära områden i det varmt tempererade Sydostasien, här vild på Shikoku.

På programmets sista dag i fält besöktes två högklassiga dendrologiska lokaler i närliggande dalen Omogo³.

År 1976 var Tor Nitzelius på dessa platser. Förutom stöd av Nitzelius' bok "Träd i när och fjärran" ledsagades vi av professor Shingo Ishikawa med assis-

tans av doktor Fujikawa. Det blev en spännande botanisk marsch uppför en del av berget Ishizuchi och ner i Omogodalen. Ansträngningarna glömdes i begestringen över alla växter. Med professor Shingos hjälp kunde vi på kort tid räkna ihop 32 lignosarter.

Här fanns en minst hundra- kanske tvåhundra-årig japansk zelkova (keaki) *Zelkova serrata*, imponerande grupper av den sydjapanska hemlocken *Tsuga sieboldii* dekorativt växande på höga klipputsprång, nikkogranen *Abies homolepis* klättrande i bergssluttningarna, murgrönan *Hedera rhombea*, den välvuxna pagodkornellen *Cornus controversa* och skenkamelian *Stewartia monadelphica* med lysande röd, fläckig stam. Därtill en för oss obekant olvonart *Viburnum dilatatum*. Den växte i slutningen på 1500 m höjd som ett mindre träd, ca 6-7 m hög med röda bär och lindliknande, djupt mörkgröna, motsatta blad.

Berget Fuji en aktiv vulkan

Dagen före hemresan valde några i gruppen att göra en utfärd till Mt Fuji och Hakone nationalpark. På det heliga berget vars topp når 3776 m.ö.h. bildar trädgränsen en distinkt linje mellan

de översta träden, buskarna och däröver riset, mossorna och lavarna.

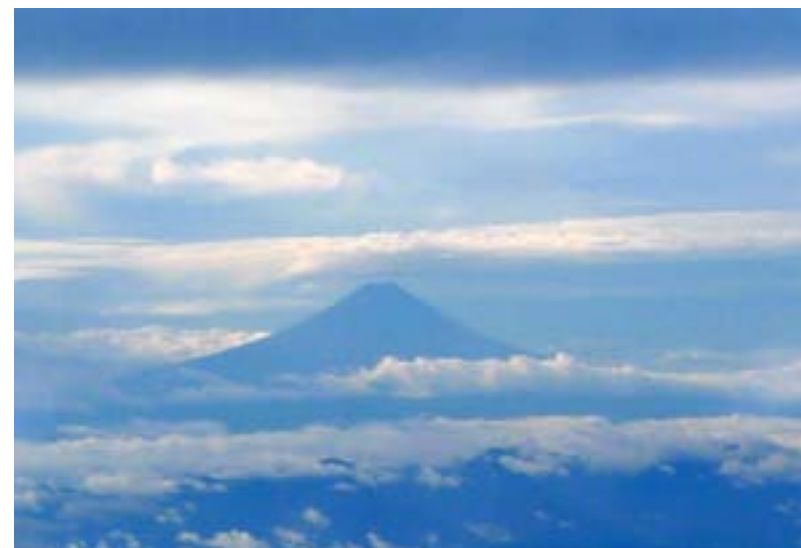
På denna nivå, i den vindpinade miljön utvecklar japansk lärk *Larix kaempferi* och kamtjatkbjörk *Betula ermanii* ofta en krummholzförm. Annars fördelar sig vegetationen vertikalt efter höjden över havet och temperaturen. Från bergets fot till 1600 m där medeltemperaturen är 12°C dominerar barrträden kryptomeria *Cryptomeria japonica* och japansk ädelcypress *Chamaecyparis obtusa* samt bambu *Sasa* sp. Från 1600 m till 2500 m, med en temperatur på ca 6°C, förekommer vanligen japansk mongolek *Quercus mongolica* ssp. *crispula* och japansk ek *Q. serrata*, ädelgranarna *Abies veitchii* och nikkogran *A. homolepis* samt japansk hemlock *Tsuga diversifolia*. Ovanför denna höjd är medeltemperaturen ungefär 0°C och där finner man lärk och björk. Hur högt de når beror på vädersträck och vindar.

Berget Fuji i kvällsljus sett från Hakone nationalpark.

Resvägen i Japan:

Först ett besök i Tokyo därefter norrut till Sendai och Matsushima-bukten. Därefter till Nikko strax norr om Tokyo. Resan fortsatte sedan söderut till Kyoto för att sluta på ön Shikoku. En extra resa genomfördes till Hakone nationalpark och det heliga berget Fuji.

Växtlista Japanresan 2011

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Japanskt namn	Plats
<i>Abelia x grandiflora</i>	Abelia	Hanazono-tsukubane-utsugi	15
<i>Abies firma</i> *	Ädelgran	Momi	5, 19, 23
<i>Abies homolepis</i> *	Nikkogran	Urajiro-momi	19, 23
<i>Abies mariesii</i> *	Aomorigran	Aomori-todomatsu, Ooshirabiso	23
<i>Abies veitchii</i> *	Fujigran	Shirabe	19, 23
<i>Acer amoenum</i> *	-	Oo-momiji	11, 20
<i>Acer australe</i> *	(Guldlönn)	Nangoku-mine-kaede	5, 7, 19
<i>Acer buergerianum</i>	Tokylönn	Tookaede	
<i>Acer capillipes</i>	Japansk strimlönn	Hoso-e-kaede	7
<i>Acer diabolicum</i>	Djävulslönn	Kaji-kaede	8
<i>Acer japonicum</i>	Solfjäderslönn	Hauchiwa-kaede	7
<i>Acer micranthum</i> *	Småblommig guldlönn	Komine-kaede	19
<i>Acer mono</i> se <i>Acer pictum</i>			
<i>Acer palmatum</i> *	Japansk lönn	Takaokaede, Iroha-momiji	11, 18, 19
<i>Acer pictum</i> *	Spetslönn	Itaya-kaede	20
<i>Acer pictum ssp dissectum</i> *	Spetslönn	Enkou-kaede	22
<i>Acer pseudosieboldianum</i>	Manchurisk solfjäderslönn	Chousen-hautiwa-kaede	19
<i>Acer rufinerve</i> *	Rostlönn	Urihada-kaede	19, 22
<i>Acer sieboldianum</i> *	Fagerlönn	Ko-hauchiwa-kaede	
<i>Acer tschonoskii</i> var. <i>australe</i> se <i>Acer australe</i>			
<i>Aesculus turbinata</i> *	Japansk hästkastanj	Tochinoki	20
<i>Alangium platanifolium</i> *	Alangium	Urinoki	17
<i>Albizia julibrissin</i> *	Silkesträd	Nemunoki	20
<i>Ampelopsis brevipedunculata</i> *	Glaspärlevin	No-budô	20
(<i>A glandulosa</i> var <i>heterophylla</i>)			
<i>Anemone hupehensis</i> var <i>japonica</i> *	Höstanemon, vitblommig	Shuhmeigiku	14
<i>Aucuba japonica</i> *	Aukuba	Aoki	
<i>Berchemiella berchemiifolia</i> *	Umnini	Yokogura-no-ki	20
(<i>Berchemia berchemiaefolia</i>)			
<i>Betula</i> sp	Björk	Kanba, Kabanoki	23
<i>Bougainvillea</i> 'Mihara'	Bougainvillea	Buhgenbiria	22
<i>Callicarpa japonica</i> *	Japanskt glasbär	Murasaki-shikibu	
<i>Callicarpa kochiana</i> *	"Kochs glasbär"	Birôdo-murasaki	22
<i>Camellia japonica</i> *	Kamelia	Yabu-tsubaki	17, 20
<i>Carpinus cordata</i> * (med frukter)	Hjärt-avenbok	Sawa-shiba	20
<i>Carpinus japonica</i> *	Japansk avenbok	Kumashide	22
<i>Carpinus laxiflora</i> *	Glesblommig avenbok	Akashide	22
<i>Carpinus tschonoskii</i> *	(Avenbok)	Inushide	22
<i>Castanea crenata</i> *	Japansk kastanj	Kuri	19
<i>Cephalotaxus harringtonia</i> *	Druvidegran	Inugaya	20
<i>Cercidiphyllum magnificum</i>	Katsura	Katsura	8
<i>Chaenomeles japonica</i> *	Liten rosenkvitten	Kusaboke	17
<i>Chamaecyparis obtusa</i> *	Japansk ädelcypress	Hinoki	
<i>Chloranthus glaber</i> se <i>Sarcandra glabra</i>			
<i>Chrysanthemum nipponicum</i> *	Krysantemum	Hamagiku	
<i>Cinnamomum camphora</i> *	Kamferträd	Kusu-no-ki	1, 4
<i>Clethra barbinervis</i> *	Konvaljbuske	Ryôbu	19
<i>Cleyera japonica</i> *	Spärrbuske	Sakaki	22
<i>Coffea excelsa</i>	Kaffe	Kôhih	22
<i>Coptis quinquefolia</i> var. <i>shikokumontana</i> *	Fembladig koptis	Shikoku-baika-ouren, Kadota	22
<i>Cornus controversa</i> *	Pagodkornell	Midzuki	11, 20, 22
<i>Cornus kousa</i> *	Koreansk blomsterkornell	Yamabôshi	19
<i>Corylopsis spicata</i> *	Skenhassel	Tosamizuki	
<i>Cosmos bipinnatus</i> (<i>Cosmea</i> b)	Rosenskära	Kosumosu	
<i>Cotoneaster</i>	Oxbär	Kotoneastah	11
<i>Crataegus cuneata</i> *	Hagtorn	Sanzashi	14
<i>Crepidiastrum keiskeanum</i>	-	Aze-tou-na	21
<i>Cryptomeria japonica</i> *	Kryptomeria	Sugi	5, 7, 16, 19
<i>Cycas revoluta</i>	Köttepalm	Sotetsu	17
<i>Dacrydium cupressinum</i>	-	-	22
<i>Deutzia scabra</i> *	Thunbergdeutzia	Marubautsugi	20
<i>Diospyros japonica</i> *	Japansk kaki	Ryukyu-mamegaki	22
<i>Eleutherococcus sciadophylloides</i> *	Stickaralia	Koshiabura	5
<i>Enkianthus campanulatus</i> *	Klockbuske	Sarasa-dôdan	4, 7
<i>Euonymus japonicus</i> *	Japansk benved	Ô-ba-masaki	21
<i>Euptelea polyandra</i> *	Euptelea	Fusazakura	22
<i>Fagus crenata</i> *	Bok	Buna	7
<i>Fallopia</i>	Slide	Inotari	20
<i>Fatsia japonica</i>	Aralia	Yatsude	5
<i>Fraxinus longicuspis</i> *	Ask	Yamatooadamo	22
<i>Gentiana triflora</i> *	Gentiana	Ezo-rindoh	5

<i>Ginkgo biloba</i>	Ginkgo	Ichoo	8
<i>Hydrangea paniculata</i> *	Vipphortensia	Nori-utsug	7, 19
<i>Hydrangea petiolaris</i> *	Klätterhortensia	Tsuru-ajisai, Gotô-zuru	20, 23
(<i>H anomala</i> ssp. <i>petiolaris</i>)			
<i>Hydrangea serrata</i>	Purpurhortensia	Yama-ajisai	20, 23
<i>Idesia polycarpa</i> *	Idesia	Îgiri	19
<i>Ilex crenata</i> *	Japansk järnek	Inutsuge	7
<i>Ilex sugerokii</i> var. <i>brevipedunculata</i> *	Järnek	Akami-no-inu-tsuge	
<i>Illicium anisatum</i> (<i>I religiosum</i>)*	Japansk stjärnanis	Shikimi	7
<i>Ipomoea</i>	Blomman för dagen	Satsuma-imo-zoku	21
<i>Iris</i> *	Iris	Ayame-zoku	4
<i>Kalopanax septemlobus</i> *	Jättearalia	Harigiri, Sen-no-ki	19
<i>Koeleruteria paniculata</i>	Kinesträd	Mokugenji	10
<i>Lagerstroemia indica</i>	Lagerströmia	Saru-suberi	
<i>Larix kaempferi</i> *	Japansk lärk	Karamatsu	23
<i>Lepisorus onoei</i> *	Ormbunke	Hime-no-kishinobu	5
<i>Lespedeza buergeri</i>	Buskklöver	Ki-hagi	21
<i>Lindera triloba</i> *	Feberbuske	Kuro-moji	20
(<i>Parabenzoin trilobum</i>)			
<i>Linum</i>	Lin	Ama-zoku	17
<i>Lyonia ovalifolia</i> var. <i>elliptica</i> *	Lyonia	Nejiki	5
<i>Machilus thunbergii</i> *	Machilus?	Tabu-no-ki	4
<i>Maclura cochinchinensis</i> var. <i>gerontogea</i> *	(Citrusmullbär)	Kakatsu-gayu	22
<i>Magnolia grandiflora</i>	Storblommig magnolia	Taisanboku	
<i>Magnolia kobus</i>	Japansk magnolia	Kobushi	8
<i>Magnolia obovata</i> *	Junimagnolia	Hônoki	
<i>Mallotus japonicus</i> *	"Japansk kamala" (murgröna)	Akame-gashiwa	20
<i>Melia azedarach</i>	Zedrak	Sendan	22
<i>Miscanthus</i>	Miskantus		
<i>Morus</i>	Mullbär	Kuwa-zoku	14
<i>Myrica rubra</i> *	Bärpors	Yamamomo	13
<i>Nandina domestica</i> *	Nandina	Nanten	
<i>Nelumbo nucifera</i>	Ussurilotus (Indisk lotus)	Hasu	22
(<i>Nelumbo komarovii</i> i ryska källor)			
<i>Neolitsea sericea</i> *	Neolitsea	Shiro-damo	5
	Ormbunkar	-	17
<i>Parabenzoin trilobum</i> (se <i>Lindera triloba</i>)			
<i>Parthenocissus tricuspidata</i>	-	Tsuta	21
<i>Photinia glabra</i> *	Glansmispel	Kaname-mochi	21
<i>Pinus bungeana</i>	Tall	Shiro-matsu	22
<i>Pinus densiflora</i> *	Japansk rödtall	Akamatsu	6, 19
<i>Pinus parviflora</i> *	Silvertall	Himekomatsu	
<i>Pinus pumila</i> *	Dvärgtall	Haimatsu	7
<i>Pinus pumila x parviflora</i> *	-	-	7
<i>Pinus thunbergii</i> *	Japansk svarttall	Kuromatsu	4
<i>Pittosporum tobira</i> *	Glansbuske	Tobera	18
<i>Platanus</i>	Platan	Puratanasu	3
<i>Podocarpus</i>	Podokarp	Inumaki	12, 17
<i>Pourthiaea villosa</i> *	"Pourtiea"	Kamatsuka	19
<i>Pouteria caimito</i>	-	Sapote?	22
<i>Prunus verecunda</i> *	Körsbär	Kasumizakura	5, 17
<i>Prunus zeppeliana</i>	(Körsbär)	Bakuchinoki	
<i>Pterocarya rhoifolia</i> *	Japansk vingnöt	Sawagurumi	20
<i>Pueraria lobata</i> *	Kudzuböna	Kudzu	20
<i>Quercus acuta</i> *	Ek	Akagashi	4
<i>Quercus acuta</i> var. <i>acutiformis</i> *	Ek	Hiroha-akagashi	5
<i>Quercus crispula</i> *	Japansk mongolek	Midzumara	7, 19
(<i>Q mongolica</i> var. <i>grosseserrata</i>)*			
<i>Quercus dentata</i> *	Kejsarek	Kashiwa	
<i>Quercus glauca</i> var. <i>amamiana</i> *	Ek	Amami-arakashi	22
<i>Quercus myrsinaefolia</i>	Ek	Shirakashi	5
<i>Quercus phillyraeoides</i> *	Ek	Ubame-gashi	
<i>Quercus salicina</i> *	Ek	Urajiro-gashi	20
<i>Quercus serrata</i> *	Japansk ek	Konara	5
<i>Quercus variabilis</i> *	Ek	Abe-maki	17
<i>Rhododendron brachycarpum</i> *	Fujirhododendron	Hakusan-shakunage	7
<i>Rhododendron japonoheptamerum</i> var. <i>japonheptamerum</i> *	Rhododendron	Tsukushi-shakunage	22

<i>Rhododendron lagopus*</i> (en form av <i>R nudipes</i>)	Rhododendron	Daisen-mitsubatsutsuji	19
<i>Rhododendron scabrum</i>	Rhododendron	Kerama-tsutsuji	22
<i>Rhus succedanea*</i>	Sumak	Haze-no-ki	22
<i>Rosa</i> sp	–	Bara-zoku	4
<i>Rubus</i> sp	–	Ki-ichigo-zoku	7
<i>Salvia</i>	Salvia	Sarubia	
<i>Sarcandra glabra</i>	–	Sen-ryou	
<i>Sasa kurilensis*</i>	Kurilerbambu	Chishimazasa	7
<i>Shortia</i>	Shortia, med mörkröda blad	Iwauchiwa	
<i>Skimmia japonica</i> var. <i>intermedia</i> f. <i>repens*</i>	Miyama-vinterbär	Tsuru-shikimi	
<i>Smilax china*</i>	Kinarot	Saru-tori-ibara	19
<i>Solidago</i>	Gullris		
<i>Sorbus commixta*</i>	Japansk rönn	Nana-kamado	7, 23
<i>Sorbus</i> sp	–	Nanakamado-zoku	9
<i>Stachyurus praecox*</i>	(Pärilsvansbuske)	Kibushi	19
<i>Stewartia monadelpha*</i>	Skenkamelia	Himeshara	10, 17, 20
<i>Swida controversa</i> var. <i>controversa</i> (se <i>Cornus controversa</i>)			
<i>Swietenia mahagoni</i>	Kubamahogny	Mohoganii	22
<i>Symplocos coreana*</i>	–	Tanna-sawafutagi	19
<i>Taxus cuspidata</i> var. <i>nana*</i>	Japansk dvärgidegran	Kyaraboku	7
<i>Thuja standishii</i>	Japansk tuja	Nezuko	7
<i>Torreya nucifera</i>	Japansk torreya	Kaya	21
<i>Trachycarpus wagnerianus</i>	–	Tou-juro	21
<i>Tradescantia ohiensis</i>	Tremastarblomma	Murasaki-tsuuyukusa	22
<i>Tricyrtis</i>	Skugglilja	Hototogisu-zoku	22
<i>Tsuga diversifolia</i>	Japansk hemlock	Kometsuga	7
<i>Tsuga sieboldii*</i>	Sydjapansk hemlock	Tsuga	20
<i>Ulmus davidiana</i> var. <i>japonica*</i>	Alm	Harunire	5, 9
<i>Ulmus parvifolia*</i>	Kinesisk alm	Akinire	22
<i>Viburnum dilatatum*</i>	Olvon	Gamazumi	19
<i>Viburnum furcatum*</i>	Japanskt gaffelolvon	Okamenoki	7
<i>Viburnum sargentii</i>	Sargentolvon	Kanboku	5
<i>Viburnum wrightii*</i>	Olvon	Miyama-gamazumi	19
<i>Wisteria floribunda*</i>	Japanskt blåregn	Fuj	4, 5i
<i>Vitis coignetiae*</i>	Rostvin	Yamabudô	20
<i>Zelkova serrata*</i>	Japansk zelkova	Keyaki	2

* Växten endemisk för Japan
 Ö Innebar dubbelskrivning av o

Platser som besöktes under Japanresan

- 1 Meiji jingu-templet, Tokyo
- 2 Omotesando, stadsdel i Tokyo
- 3 Roppongi, stadsdel i Tokyo
- 4 Hamarikyu garden, Tokyo
- 5 Tokohu botaniska trädgård, Sendai (Aobayama) på ön Honshu
- 6 Matsushima, nordöstra delen av ön Honshu
- 7 Mt Jizo, sydväst om staden Sendai, Honshu
- 8 Koishikawa botaniska trädgård
- 9 Lake Chusenji, nära Nikko, nordväst om Tokyo
- 10 Nijo-slottet, Kyoto
- 11 Saihoji, mossträdgården, Kyoto

- 12 Kinkakuji, tempel i västra Kyoto
- 13 Kanazawa, borgen Kanazawa, Nomura-klanens hem
- 14 Kenrokuen-trädgården, Kanazawa
- 15 Gyosuken-en, Kanazawa (gamal samurajträdgård)
- 16 Den stora begravningsplatsen!!! (Okunoin guide map)
- 17 Korakuen garden, Okayama
- 18 Slottet i Imabari, Shikoku (Okayama-provinsen?)
- 19 Mt Ishizuchi, ön Shikoku
- 20 Omogo-dalen, Shikoku
- 21 Katsurahama Tosa, nära staden Kochi, Shikoku
- 22 Makinos botaniska trädgård, Kochi, Shikoku
- 23 Resan till Fuji med mera

Om författaren

Sten Ridderlöf är pensionerad bankdirektör från Nordea, vice ordförande i Föreningen för Dendrologi och Parkvård, ordfö-

rande i Arboretum Lassas Hagar, Svartlöga och växtsamlare i 13 expeditioner utanför Europa..

Referenser

Saito, K. 1979. *A note on subalpine forests in north Honshu, Japan.* Bull. Yokohama Phytosociol. Soc. Jpn. 16:177-188.

Watano, Y., Kanai, A., Tani, N. 2004. *Genetic structure of hybrid zones between Pinus pumila and P. parviflora var. pentaphylla (Pinaceae) revealed by molecular hybrid index analysis.* Am. J. Bot. vol. 91 no. 1 65-72.

Nitzelius, T. 1983. *Träd i när och fjärran.* Tor G Nitzelius och LTs förlag Stockholm Sid 120-134.

Noter

- 1 Saito, 1979
- 2 Watano et al., 2004
- 3 Nitzelius, 1976